

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В статті розглянуті питання розвитку аграрних підприємств України, сучасні тенденції, зроблено акцент на підприємствах, що спеціалізуються на вирощуванні зерна, формування ринку зерна в Україні.

Ключові слова: розвиток, аграрні підприємства, тенденції, ринок зерна.

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ АГРАРНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

В статье рассмотрены вопросы развития аграрных предприятий Украины, современные тенденции, сделан акцент на предприятиях, которые специализируются на выращивании зерна, формирование рынка зерна в Украине.

Ключевые слова: развитие, аграрные предприятия, тенденции, рынок зерна.

MODERN TRENDS IN AGRICULTURAL ENTERPRISES UKRAINE

The article is discusses the development of agricultural enterprises in Ukraine, current trends, focusing on companies that specialize in growing grain, the formation of the grain market in Ukraine.

Key worlds: development, agricultural enterprises, trends, market grain.

На сучасному етапі розвитку України нагальним є питання створення високоефективної, соціально-спрямованої ринкової економіки. Позитивні тенденції, що вже намітилися в економіці України, ще не набули стабільного характеру і потребують більш

ефективного використання накопиченого соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу. Загальновідомим є той факт, що сама суть підприємництва направлена на раціональне використання ресурсів, виступає рушійною силою соціально-економічного розвитку країни. Тому, визначальним напрямком розвитку держави є формування мережі ефективно діючих підприємницьких структур та створення для них сприятливого підприємницького середовища. Це буде сприяти раціональному використанню потенціалу сільських територій, підвищенню рівня життя і соціальної захищеності сільського населення та конкурентоздатності сільських підприємств.

Проте, діяльність сучасних підприємницьких структур не може обмежуватися тільки інтересами свого бізнесу, оскільки на рівень ефективності їх функціонування впливає також і соціально-культурне та екологічне становище сільських територій. Саме у взаємопов'язані і взаємообумовленості економічної результативності діяльності підприємницьких структур і рівня розвитку соціально-культурного середовища полягає діалектика економічних і соціальних факторів суспільного розвитку.

Найбільшу питому вагу в виробництві продукції сільського господарства України займає виробництво зернових. Україна на сьогодні є одним з найбільших експортерів зерна в Європі[1].

Господарствами усіх категорій у 2014 році одержано 63,9 млн. т. зернових та зернобобових, що на 12,8 млн. т. більше ніж в 1990 році, що зумовлено розширенням площі збирання на 105,1 га так і підвищенням урожайності з 35,1ц/га в 1990 році до 43,7 ц/га в 2014 році. Сільськогосподарські підприємства одержали 49,9 млн. т. зерна (78,1 % загального збору), господарства населення - 21,9 млн. т. (21,9 %) [2].

Відповідно до оцінок Міністерства сільського господарства США (USDA), за підсумками 2014/15 маркетингового року Україна посіла третю позицію серед основних країн-експортерів зерна, забезпечивши 10% світового експорту даної продукції – 34,4 млн. тонн із 332,5 млн. тонн (в абсолютному вираженні)[3].

При цьому, за оцінками американських експертів, роль України у світовій торгівлі зерном збережеться й у 2015/16 маркетинговому році, за його підсумками прогнозується, що частка українського зерна залишиться приблизно на тому самому рівні – 10% від загального світового експорту (або 30,7 млн. тонн з очікуваних 320,4 млн. тонн) [4].

Таким чином, Україна є вагомим гравцем на світовому ринку зерна і впливає на формування цінової кон'юнктури. Відповідно, непрогнозовані зміни обсягів експортних поставок українського зерна можуть суттєво вплинути на світові ціни. Однією з передумов таких змін може стати ситуація з епідемією африканської чуми свиней, що спостерігається на цей час у деяких регіонах України. У результаті не виключено, що деякі імпортери прислухаються до рекомендацій міжнародних експертів і скоротять обсяги закупівель українського зерна. Результатом такої ситуації може стати дефіцит зерна, доступного для експорту, що надасть підтримку світовим цінам.

Міністерство аграрної політики та продовольства України прогнозує обсяг експорту зерна в 2015/16 маркетинговому році у межах від 35 до 40,5 млн. тонн [5]. За словами начальника відділу моніторингу, економічного аналізу й аграрної статистики департаменту стратегії й економічного розвитку Мінагропроду країни Ярослава Черевичного, в 2015/16 маркетинговому році обсяг виробництва зерна очікується на рівні 59,1 млн. тонн, перехідні

залишки становлять 10,3 млн. тонн. Таким чином, загальна пропозиція зерна в сезоні оцінюється в 69,4 млн. тонн. Внутрішнє споживання зерна в 2015/16 маркетинговому році знизиться на 3 млн. тонн – до 24 млн. тонн. Зокрема, за рахунок Донецької та Луганської областей прогнозний показник знижено на 1,54 млн. тонн.

Обсяг експорту пшениці за підсумками сезону - 2015/16 очікується на рівні 13,4 млн. тонн і може бути збільшений на 2 млн. тонн у разі появи нових ринків збуту для української фуражної пшениці. Також очікується постачання на зовнішні ринки 2,9 млн. тонн ячменю, 19,8 млн. тонн кукурудзи (можливе збільшення до 21 млн. тонн)[5].

Найбільшу частину зерна було експортовано до Таїланду – 15% від загального імпорту та Бангладеш 17% від газального імпорту [6].

Також необхідно відзначити, що, згідно із довгостроковими прогнозами експертів USDA, надалі очікується планомірне збільшення обсягів імпорту пшениці до зазначених країн. У зв'язку із цим світові й українські експерти зернового ринку вважають азіатський напрямок одним із найбільш перспективних для експортного постачання української аграрної продукції.

Підприємствами агропромислового комплексу на 01.01.2014 р. (за даними НБУ залучено кредитів на суму 43535,0 млн. грн. (на 18,2% більше від залучених у 2013 році) під ставки 25-28 % в національній валюті та 16-18 % в іноземній валюті [7].

Зміни, які пройшли в економіці внесли свій вклад в формування фінансів в сільському господарстві України. Сільськогосподарськими підприємствами отримано коштів бюджетної підтримки в 2014 році 9177,3 млн. грн., з них 1186,8 фермерські господарства, з них 8970,7 за рахунок ПДВ. Державою було передбачено видатків на підтримку

АПК в 2015 році 1,49 млрд. грн., але на 22.05.2015р. спрямовано тільки 56,5 млн. грн. та 25,6 млн. грн. на надання кредитів фермерам [8].

Фінансова підтримки підприємств АПК за рахунок коштів місцевих бюджетів передбачено у сумі 852,1 млн. грн., а реально профінансовано в I кварталі 2015 року 97,8 млн. грн., що складає 11,5 % [8].

Високі позиції на міжнародній арені Україні необхідно постійно підтримувати високою якістю продукції, підвищенням ефективності галузі, запровадженням інноваційних технологій з виробництва конкурентоспроможної продукції.

Для цього необхідно розробляти ефективні заходи протистояння підприємства змінам зовнішнього середовища, здійснення випереджальних заходів щодо кризових ситуацій та постійного розвитку підприємства.

Державна політика підтримки розвитку підприємств агропромислового комплексу повинна бути направлена на: створення ефективної фіскальної політики; створення системи маркетингу продукції сільського господарства; стимулювання ринкового попиту та формування його інфраструктури; захист економічних інтересів вітчизняних товаровиробників.

Література

1. Програма "Зерно України – 2015" [Електронний ресурс]. -Режим доступу: www.uaan.gov.ua/sites/default/files/zerno.doc.
2. Сільське господарство України за 2014. Статистичний збірник [Електронний ресурс] - Державна служба статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

3. В новому 2014/15 МР виробництво зерна складе 1960 млн.т – USDA. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zerno.org.ua/33-прогнози/384-в-новому-2014-15-мр-виробництво-зерна-складе-1960-млн-т-usda>. - Назва з екрану.
4. United States Department of Agriculture. Foreign Agricultural Service. Data & Analysis [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fas.usda.gov/regions/ukraine>. - Назва з екрану.
5. Експортний потенціал українського зерна в 2015/16 МР становить 40,5 млн. тонн – Мінагропрод [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://a7d.com.ua/novini/21890-eksportniy-potencal-ukrayinskogo-zerna-v-2015-16-mr-stanovit-405-mln.-tonn-mnagroprod.html>. - Назва з екрану.
6. Товарна структура зовнішньої торгівлі за січень-липень 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2015/zd/tszt/tszt_u/tsztt0715_u.htm. - Назва з екрану/
7. Бюлетень (електронне видання). Статистичні матеріали. [Електронний ресурс] - Національний банк України. - Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57897ю
8. Інформаційно-аналітична довідка про стан справ в АПК за січень-серпень 2015 року. [Електронний ресурс] – Міністерство аграрної політики. - Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/uk/ministry?nid=18516>.

Автор: Андрій Іванович Сухоставець, к.е.н., доцент кафедри економіки Сумського національного аграрного університету, м. Суми, Україна;

Сфера наукових інтересів: підприємництво, мале підприємництво, ринки сільськогосподарської продукції.

Зв'язок з автором: saisumy@rambler.ru

Автор: Марина Сергіївна Соловей, аспірант кафедри логістики та виробничого менеджменту Сумського національного аграрного університету, м. Суми, Україна

Сфера наукових інтересів: державне регулювання, ринок, зерно, міжнародна економічна інтеграція.

Зв'язок з автором: marusja.sol@gmail.com